

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 378.4:57(497.4Ljubljana)(091)

Prejeto: 28. 1. 2009

Tatjana Dekleva

arhivska svetovalka, Univerza v Ljubljani – Arhivsko muzejska služba Univerze, Kongresni trg 12, SI-1000 Ljubljana
e-pošta: tatjana.dekleva@uni-lj.si

Nastanek Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani

IZVLEČEK

Začetek univerzitetnega študija biologije na ljubljanski univerzi sega v leto 1920, ko sta bila na Filozofski fakulteti nastavljeni znameniti profesorja dr. Jovan Hadži in dr. Fran Jesenko. Možnosti za univerzitetni študij kmetijstva so se pokazale šele po drugi svetovni vojni. Leta 1947 je bila ustanovljena Agronomska fakulteta, ki je bila kmalu razširjena z gozdarskim in veterinarskim oddelkom. To je bilo obdobje številnih organizacijskih sprememb na Univerzi v Ljubljani, ki so leta 1960 privedle do vključitve Oddelka za biologijo v takratno Fakulteto za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo in nastanek Biotehniške fakultete. V prispevku sledimo nastanku, zasedbi učnih mest in organizacijskim spremembam vseh štirih oddelkov do nastanka Biotehniške fakultete.

KLJUČNE BESEDE

biologija, zoologija, botanika, agronomija, gozdarstvo, veterinarstvo, Univerza v Ljubljani, Agronomska fakulteta, Agronomska in gozdarska fakulteta, Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo, Biotehniška fakulteta

ABSTRACT

THE FOUNDATION OF THE BIOTECHNICAL FACULTY OF THE UNIVERSITY IN LJUBLJANA

The beginning of university studies of biology at the University in Ljubljana reaches in the year 1920 when the renowned professors Jovan Hadži, PhD, and Fran Jesenko, PhD, were appointed at the Faculty of Arts. Possibilities for university studies of agriculture emerged not earlier than after World War II. In the year 1947, the Faculty of agronomy was established, which was soon extended with forestry and veterinary departments. That was a period of several organisational changes at the University in Ljubljana that in the year 1960 lead to the inclusion of the Department of biology in the then Faculty of agronomy, forestry and veterinary science, and to the foundation of the Biotechnical faculty.

KEY WORDS

biology, zoology, botany, agronomy, forestry, veterinary medicine, University in Ljubljana, Faculty of agronomy, Faculty of agronomy and forestry, Faculty of agronomy, forestry and veterinary medicine, Faculty of biotechnology

Biologija na Filozofski fakulteti

V letu 1919, ko je bila ustanovljena Filozofska fakulteta, ena izmed petih fakultet prve slovenske univerze, je bil njen pojem in obseg določen še z njenim tradicionalno praktičnim namenom: vzgajati poleg znanstvenega naraščaja profesorje za vse vrste srednjih šol. Poleg filozofskih, historičnih in jezikovnih ved je tako združevala tudi matematične in prirodoslovne.¹ Do leta 1925 je na Filozofski fakulteti veljalo določilo o zaključku študija s profesor-skim izpitom ali doktoratom, kot je veljalo na avstrijskih univerzah. Prirodopis, eden izmed prirodoslovnih predmetov, ki je obsegal botaniko, zoologijo in somatologijo, je bil zastopan v šestih od osemnajstih diplomskih izpitnih skupin na fakulteti. Te so bile dvopredmetne, zato je prirodopis nastopal v kombinaciji z drugimi prirodoslovnimi predmeti. Skupine so bile sestavljene iz dveh glavnih predmetov, dveh glavnih predmetov v povezavi z enim stranskim ali enega glavnega predmeta v povezavi z dvema stranskima.

Št.	Glavni predmet	Stranski predmet
1	prirodopis in geografija	/
2	prirodopis	geografija in fizika
3	prirodopis	matematika in fizika
4	prirodopis	matematika in opisna geometrija
5	prirodopis in kemija	/
6	filozofija in prirodopis	geografija

Izpitne skupine za prirodopis do leta 1925.

Doktorski izpit je kandidat opravljal iz enega glavnega in enega stranskega predmeta. Tako je bilo možno opravljati doktorski izpit: iz botanike kot glavnega predmeta v povezavi z zoologijo ali kemijo kot stranskim predmetom in iz zoologije kot glavnega predmeta v povezavi z botaniko ali geologijo kot stranskim predmetom.² Od leta 1925 je tudi za ljubljansko filozofsko fakulteto veljal študijski načrt beograjske fakultete iz leta 1911, ki je bil nekoliko spremenjen v letu 1927. Po njem je lahko vsak kandidat opravljal diplomski izpit iz enega glavnega predmeta (A), ki ga je spremljal izpit iz ene strokovno sorodnih ali pomožnih disciplin (B) ter izpit iz splošnega znanja vzporednih pomožnih predmetov (C).³ Večina skupin je še vedno usposabljala profesorje za pouk dveh predmetov. V povojnem obdobju, ko je Filozofska fakulteta svoje poslanstvo od izobraževanja za pretežno pedagoški

poklic razširila tudi k izobraževanju strokovnjakov za praktične, nepedagoške poklice so bile s študijsko reformo leta 1949 uvedene enopredmetne skupine. S tem naj bi se možnost zaposlitve za prirodoslovce razširila tudi na področje agronomije in industrije.⁴

Stroke na Filozofski fakulteti so bile organizirane v seminarje ali inštitute. Zoologija in botanika, ki sta do leta 1947 delovali kot inštituta sta bili po drugi svetovni vojni osnova biološkemu oddelku.

Zoološki inštitut je bil, kot prvi od treh prirodoslovnih inštitutov na Filozofski fakulteti, osnovan v začetku leta 1920.⁵ Njegov utemeljitelj dr. Jovan Hadži, dotlej privatni docent zagrebske univerze, se je odzval vabilu novoustanovljene slovenske univerze v Ljubljani in bil 5. januarja 1920 izvoljen za izrednega profesorja zoologije, 29. januarja istega leta pa je bil imenovan tudi za predstojnika zoološkega inštituta (5. februarja 1921 redni profesor). Predavati je začel v poletnem semestru prvega študijskega leta in držal stolicu za zoologijo do letnega semestra leta 1957, ko je postal upravnik inštituta za biologijo SAZU.⁶

Njegovi stolici je bila pridružena še docentura za komparativno anatomijo, ki jo je od 13. julija 1926 opravljal dr. Roman Kenk (asistent od leta 1922). Kot štipendist Rockefellerjeve ustanove se je od 20. avgusta 1931 do 19. avgusta 1932 znanstveno izpopolnjeval na virginijski univerzi v ZDA. Na ljubljanskem zoološkem inštitutu je v tem času kot štipendist iste ustanove delal dr. Carl McConnel. Roman Kenk je bil leta 1937 imenovan za izrednega profesorja, naslednje leto pa se je odzval vabilu univerze v Portoriku.⁷ Njegova predavanja je nekaj časa supliral profesor medicinske fakultete dr. Hubert Pehani.

4 ZAMU IV-197, Filozofska fakulteta; Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani, str. 197.

5 Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929, str. 359.

6 ZAMU IV-17/282, Jovan Hadži, personalna mapa; Biografije in bibliografije I, 19; Biografije in bibliografije II, 545. Prirodoslovne predmete je študiral na dunajski filozofski fakulteti, kjer je leta 1907 promoviral in opravil profesorski izpit iz prirodoslovnih predmetov kot glavnih ter fizike in geografije kot stranskih ter bil nastavljen kot pripravnik v Zoološkem muzeju v Zagrebu. Leta 1908 je postal asistent, leta 1913 pa se je habilitiral za privatnega docenta primerjalne anatomije na filozofski fakulteti zagrebske univerze. Istega leta je postal tudi honorarni predavatelj na zagrebski agronomsko-gozdarski fakulteti.

7 ZAMU IV-86/1151, Roman Kenk, personalna mapa. Roman Kenk je bil rojen 25. novembra 1898 v Ljubljani. Študiral je na filozofski fakulteti graške univerze, kjer je opravil rigorozo iz zoologije, botanike in filozofije in bil 14. maja 1921 promoviran. Dne 31. julija 1933 leta se je v kraju Roanoke v Virginiji ZDA poročil z Ado Antonijo Blanco. V letih 1938 do 1948 je bil profesor biologije na univerzi v Portoriku za tem je do upokojitve leta 1966 deloval v Kongresni knjižnici v Washingtonu.

1 Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani, str. 195–197.

2 Izpitni red za Filozofsko fakulteto. Seznam predavanj za študijsko leto 1920/21.

3 Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do 1929, str. 290.

Dr. Roman Kenk od leta 1926 docent, od leta 1937 izredni profesor za komparativno anatomijo pri stolici za zoologijo. Leta 1938 je odšel na univerzo v Portoriko. (ZAMU IV–86/1151.)

Dr. Alija Košir, asistent na Medicinski fakulteti, je kot honorarni profesor na zoološkem inštitutu od poletnega semestra leta 1921 s krajšimi presledki do leta 1946 predaval somatologijo človeka za prirodoslovce. V letu 1927 je bil za docenta fiziologije na Medicinski fakulteti imenovan dr. Albin Seliškar. Istega leta je začel tudi s predavanji iz splošne fiziologije in primerjalne fiziologije za biologe. Od leta 1930 je predaval tudi ekologijo živali. V poletnem semestru 1937. leta se je inštitutu za zoologijo pridružil dr. Ljudevit Kuščer, gimnazijski profesor v Kranju, ki je na inštitutu deloval do svoje smrti v letu 1944.⁸ V študijskem letu 1948/49, ko je

bil za izrednega profesorja (1954 redni profesor) za vretenčarje imenovan dr. Miroslav Zei, je zoologija dobila drugega redno nastavljenega učitelja.

V začetku je bil zoološki inštitut nameščen v treh sobah ob Zbornični dvorani v centralnem univerzitetnem poslopju. Kmalu se je preselil v štiri sobe v nasprotnem traktu Deželnega dvorca, vendar so bili tudi ti prostori pretesni, inštitutska knjižnica je bila nameščena v leseni lopi na razširjenem delu hodnika. Ob naraščajočem številu študentov je zaradi pomanjkanja prostora trpelo tudi pedagoško delo.⁹

Botanični vrt je bil središče znanstvenega in pedagoškega delovanja na področju botanike že veliko pred ustanovitvijo univerze. Ustanovljen je bil v obdobju Ilirskih provinc, njegovo delovanje pa je bilo neprekinjeno vse do ustanovitve univerze. Z odlokom poverjeništvu za uk in bogočastje z dne 13. februarja 1920 je prišel v posest ljubljanske univerze in s tem postal pomemben sestavni del ljubljanske botanične stolice. Njegova oskrba in uprava je bila zaupana upokojenemu šolskemu svetniku Alfonzu Pavlinu, ki je Botanični vrt vodil že tri desetletja prej, po njegovi priključitvi univerzi pa se je ponovno aktiviral.¹⁰ V letih 1923 do 1925 je kot honorarni učitelj predaval rastlinsko sistemato. Botanični vrt je vodil do leta 1931, ko je bil upokojen. Za njim so ga upravljali predstojniki botaničnega inštituta. Dne 4. oktobra 1946 je bil za upravnika botaničnega vrta imenovan dotedanji asistent Jože Lazar, ki je na novo uredil nekatere nasade in izposloval nova zemljišča, na katerih je razširil botanične nasade in zgradil rastlinjak. Botanični vrt je tedaj postal samostojna enota Univerze.¹¹

Tudi predavanja iz botanike so se začela že v letnem semestru prvega študijskega leta. Novoustanovljena ljubljanska univerza je pritegnila rednega profesorja na kmetijsko–gozdarski fakulteti v Zagrebu dr. Frana Jesenka. V letu 1920 je prihajal iz Zagreba v Ljubljano in kot honorarni profesor predaval predvsem splošno botaniko (anatomijo, fiziologijo in ekologijo rastlin) in pri vajah uvajal prve študente v praktično botanično delo. Po imenovanju za rednega profesorja ljubljanske univerze (17. april 1921) je delo v Zagrebu opustil.¹² V presledkih, ko ni bilo predavatelja za sistemato rastlin, je predaval tudi to. Pod njegovim vodstvom je bil po letu 1922 botanični inštitut v glavnih obrisih urejen,

⁸ ZAMU IV–29/485, Ljudevit Kuščer, personalna mapa. Dr. Ljudevit Kuščer je bil rojen 12. avgusta 1891 v Piranu. Univerzitetni študij je opravil na Dunaju, kjer je leta 1916 opravil profesorski izpit, leta 1919 pa rigorozne izpite. Kot srednješolski profesor je služboval na Dunaju, od 1919 do 1923 je bil kustos zoološkega muzeja v Zagrebu, od 1923 profesor na državni realni gimnaziji v Kranju. Zaradi bolehnosti in napornega delovnega mesta je bil priznan strokovnjak, na prošnjo Jovana Hadžija, v letnem semestru 1927

najprej za eno leto in kasneje za stalno, od ministrstva prosvete dodeljen kot asistent zoološkemu inštitutu, kjer se je lahko ukvarjal samo z znanstvenim delom in pomagal inštitutu, ki zaradi pomanjkanja sredstev ni imel asistenta. Leta 1936 je bil imenovan za privatnega docenta, postopek imenovanja za izrednega profesorja je bil v teku, ko je 8. marca 1944 umrl.

⁹ ZAMU IV–184, Poročilo o zoološkem inštitutu.

¹⁰ ZAMU IV–44/678.

¹¹ Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani, str. 540.

¹² Planina. Profesor Franc Jesenko, str. 151–156.

opremljen z najnujnejšim pohištvo, najpotrebnejšo botanično literaturo, s skromno zbirko slik za predavanja, nujnimi aparati, najprimitivnejšimi pripomočki za fiziološke poizkuse in citološko delo.¹³ Prvi asistent na inštitutu in sodelavec profesorja Jesenka je bil od leta 1924 do leta 1926, ko je odšel na služenje vojaškega roka, Leon Detela. Po Jesenkovi tragični smrti v letu 1932 je vodstvo botaničnega inštituta začasno prevzel predstojnik biološkega inštituta medicinske fakultete prof. dr. Pavel Grošelj, kmalu nato pa predstojnik zoološkega inštituta prof. dr. Jovan Hadži. Leta 1933 je bil na mesto docenta za botaniko in predstojnika botaničnega inštituta izvoljen zagrebški botanik dr. Stjepan Horvatič (1938 izredni profesor), ki je do okupacije predaval splošno botaniko in sistematiko rastlin. Pod njegovim vodstvom je bila izpopolnjena inštitutska knjižnica predvsem s knjigami in razpravami iz fitocenologije in geobotanike Balkana. Dotlej skromna zbirka slik za predavanja pa se je obogatila s slikami,

Dr. Gabrijel Tomažič, predavatelj za splošno botaniko in sistematiko rastlin od leta 1941 tudi vodja botaničnega inštituta. Leta 1947 je postal izredni profesor. (ZAMU IV–29/485.)

ki jih je risal Jože Lazar, od leta 1933 asistent v botaničnem vrtu. Leta 1941, po odhodu profesorja Horvatiča iz Ljubljane, je botanični inštitut začasno prevzel dolgoletni (od 1929) asistent Gabrijel Tomažič, ki je doštudiral že na domači-ljubljanski univerzi. Kot honorarni predavatelj je do medvojnne prekinitve predavanj na univerzi predaval splošno botaniko in sistematiko rastlin ter skrbel za praktični pouk. Njegove izvolitve za docenta leta 1943 okupator ni potrdil, to se je zgodilo šele po vojni, ko je nadaljeval s predavanji in vajami v predvojnem obsegu, poleg tega pa je predaval tudi farmaceutom. Leta 1946 je postal izredni profesor. Istega leta je odšel na enoletno izpopolnjevanje v Moskvo, predavanja na inštitutu pa sta začasno prevzela ravnateljica Prirodoslovnega muzeja Angela Piskernik, sistematiko rastlin pa Jože Lazar.¹⁴ Leta 1947 je mesto asistenta nastopil Ernest Mayer (docent 1952, izredni profesor 1956), ki je bil od leta 1956 tudi predstojnik botaničnega inštituta.

Jeseni 1947 se je inštitut iz Deželnega dvorca preselil v novečasne prostore v prvem nadstropju realčnega poslopja na Vegovi ulici.¹⁵

Leta 1946 sta bila na Filozofski fakulteti, kot takrat edina v Jugoslaviji, ustanovljena stolica in Inštitut za antropologijo. Njuno vodstvo je bilo poverjeno prof. dr. Božu Škerlju, ki je bil od leta 1933 privatni docent za antropologijo pri stolici za zoologijo (1946 izredni, 1953 redni profesor). Antropologija ni bila izpitni predmet. Za slušatelje zoologije je bil obvezen le kolokvij iz somatologije, ki so ga do leta 1946 opravljali pri profesorju Koširju. Novoustanovljena stolica za antropologijo je bila vključena v študij biologije in je obsegala predavanja iz somatologije in razvoja človeka za biologe, poleg tega pa še posebna predavanja za študente antropologije in arheologije. Na inštitutu so potekala tudi predavanja iz "plastične anatomije" za slušatelje Akademije upodablajočih umetnosti.

Osnova antropološki učni zbirki je bilo darilo univ. prof. dr. J. Malyja iz Prage, ki je vsebovalo skeletni material in razne dragocene odlitke. Poleg tega so uporabljali tudi druga učila: fotografije, stenske slike, anatomske modele in drugo. Inštitut je sprva imel svoje prostore na "šolski polikliniki", kjer je v letih od 1929 do 1946 služboval njegov predstojnik, jeseni 1947. leta pa se je naselil v prvem nadstropju gimnazije na Vegovi ulici 4, v prostore poleg botaničnega inštituta.¹⁶ Junija 1961 se je antropološki inštitut skupaj z ostalima inštitutoma biološkega oddelka, ki je tedaj že pripadal Biotehniški fakulteti, preselil v nove prostore Filozofske fakultete na Aškerčevi cesti 2.

¹⁴ Prav tam.

¹⁵ Prav tam.

¹⁶ ZAMU IV–184, Inštitut za antropologijo.

¹³ ZAMU IV–184, Biološki odsek (katedra).

*Študentje 1. generacije agronomov na praksi v Rakičanu poleti 1948.
(Arhiv študentov 1. generacije Agronomske fakultete.)*

Agronomska fakulteta, 1947

Skupina agronomov in biologov, med njimi Fran Jesenko, Rado Lah, Franc Mikuž in Alojz Tavčar, se je že leta 1919 v posebni spomenici zavzela, naj se na ljubljanski univerzi poleg študija biologije razvije tudi študij agronomije. Iz posebnega univerzitetnega sklada je Alojz Tavčar dobil štipendijo za specializacijo v Pragi, agronom Josip Zidanšek pa je eno leto predaval geodetom in gradbenikom osnovna znanja o talnih tipih in kulturnih rastlinah, vendar je pomanjkanje sredstev zavrla nadaljnji razvoj teh prizadevanj.¹⁷

Razmere za univerzitetni študij kmetijstva so dozorele po drugi svetovni vojni, ko so potrebe po strokovnjakih, predvsem tehničnih strok, narekoval širitev ljubljanske univerze. Kmetijski strokovnjaki so se v obdobju med obema vojnama in v prvih povojnih letih šolali na agronomske fakultete v Beogradu in predvsem v Zagrebu, ki sta bili po vojni prenatrpani, saj je bilo samo v letu 1946 na zagrebški agronomske fakultete vpisanih 150 slušateljev iz Slovenije. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo se je zavedalo potrebe po ustanovitvi agronomske fakultete tudi v Ljubljani. O tem so razpravljali že med vojno, leta 1944 pri predsedstvu

SNOS na Rogu, v odseku za gospodarstvo na Bazi 80. Agronomi, gozdarji in veterinarji so sklenili, da bodo po osvoboditvi vložili vse svoje sile v ustanovitev ustrezne fakultete na Univerzi v Ljubljani. Leta 1946 je minister za kmetijstvo inž. Jože Levstik s pristankom Zveznega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo ter ob soglasju Komiteja za šole in znanost pri vladi FLRJ začel s pripravami za njeno ustanovitev. Poudarjeno je bilo, da je potrebno izobraziti kadre, ki bodo ustrezali specifičnim naravnim razmeram v Sloveniji in razvijali panoge, ki v ostalih predelih tedanje države niso bile tako razvite (vinarstvo, sadjarstvo, vrtnarstvo in pašništvo).¹⁸

"Uredbo o ustanovitvi agronomske fakultete na Univerzi v Ljubljani" je dne 8. maja 1947 podpisal predsednik vlade LRS Miha Marinko. Dne 7. junija 1947 je bila imenovana komisija, ki naj bi izbrala matičarje za organizacijo bodoče kmetijske fakultete. Člani komisije so bili prof. dr. Anton Melik, rektor Univerze v Ljubljani, prof. inž. Vid Nonveje, direktor Zveznega zavoda za zaščito rastlin, dr. Dobroslav Todorović, redni profesor na kmetijsko-gozdarske fakultete univerze v Beogradu, dr. Alojz Tavčar, redni profesor na kmetijsko-gozdarske fakultete univerze v Zagrebu, ing. Alfonz Pirc, načelnik oddelka za melioracije Ministrstva za kmetijstvo

¹⁷ Adamič, Začetki kmetijskega šolstva v naših krajih segajo še v davno leto 1771.

¹⁸ ZAMU IV – 197, Pirc, Poročilo o ustanovitvi agronomske fakultete.

*Študentje pri delu na posestvu Rakičan poleti 1948.
(Arhiv študentov 1. generacije Agronomske fakultete.)*

*Prva generacija študentov agronomije na ekskurziji v Vojvodini leta 1952.
V sredini stoji profesor Vinko Sadar. (Arhiv I. generacije študentov agronomije.)*

in gozdarstvo LRS in dr. Svetozar Ilešič, izredni profesor na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.¹⁹ Komisija, ki se je sestala 20. junija, se je pri

¹⁹ Prav tam.

iskanju kadrov za strokovne predmete lahko naslonila na osebje Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo LRS ter njegovih ustanov, zlasti Kmetijskega znanstvenega zavoda. Matičarji novoustanovljene Agronomske fakultete – prvi trije redni pro-

fesorji, ki jih je komisija izbrala univerzitetni senat pa soglasno potrdil na seji 30. junija 1947, so postali: Alfonz Pirc, član komisije, ki je bil hkrati imenovan tudi za dekana, dr. ing. Bogdan Vovk, direktor Kmetijskega znanstvenega zavoda v Ljubljani in inž. Vinko Sadar, direktor Glavne uprave državnih posestev v Ljubljani, ki je bil imenovan za prodekana. Na naslednji seji, 24. septembra je bil za rednega profesorja za predmet anatomija in fiziologija domačih živali, patologija domačih živali in zoologija potrjen dr. Franc Zavrnik, šef Veterinarskega raziskovalnega zavoda v Ljubljani, izredni profesor za predmet organizacija kmetijske proizvodnje, računovodstvo in taksacija ter statistika je postal ing. Rudolf Turk, šef Kmetijskega raziskovalnega zavoda. V začetku prvega študijskega leta sta bila imenovana ing. Ciril Šlebinger za docenta za geologijo in petrografijo in dr. Viktor Petkovšek, ki je postal honorarni in naslednje leto redni univerzitetni predavatelj botanike (1956 izredni profesor). Učni kader za splošne predmete je fakulteta dopolnila še s honorarnimi sodelavci drugih fakultet Univerze v Ljubljani.²⁰ Z izredno iznajdljivostjo in požrtvovalnostjo predavateljskega in administrativnega kadra je bila organizacija nove fakultete uspešno izvedena do te mere, da so se 6. oktobra 1947 lahko začela redna predavanja za prvi letnik agronomov. Dne 11. oktobra dopoldne je v Zbornični dvorani rektor Univerze v Ljubljani dr. Anton Melik slovesno odprl novo Agronomsko fakulteto.

Da je lahko začela s poukom, je Agronomska fakulteta vzela v najem predavalnico v Alojzijevišču na Poljanski cesti. Za kemični laboratorij ji je prostore odstopil Kmetijski inštitut na Hacquetovi ulici št. 2, ki ji je v naslednjih letih dodelil še več prostorov v inštitutski stanovanjski stavbi na Hacquetovi št. 4, kjer je imel prostore tudi dekanat.²¹ Naslednje leto, ko so se začela predavanja za drugi letnik agronomov, je pridobila še drugo predavalnico v Alojzijevišču, profesorski zbor pa se je okrepil z novimi močmi. Avgusta 1948 sta bila izvoljena ing. Ivan Jelačin za rednega profesorja za živinorejo in sladkovodno ribištvo in ing. Aleksander Konjajev za izrednega profesorja za mikrobiologijo in mlekarstvo.

Agronomska in gozdarska fakulteta v Ljubljani 1949–1953

Dne 13. avgusta 1949 je Vlada Ljudske republike Slovenije na predlog ministra za gozdarstvo in lesno industrijo ter ministra za kmetijstvo izdala "Uredbo o razširitvi agronomske fakultete v Ljub-

ljani"²² in z njo ustanovila oddelek za gozdarstvo. Razširjena ustanova je bila poimenovana Agronomska in gozdarska fakulteta. Maticarja gozdarskega oddelka sta na predlog Ministrstva za gozdarstvo postala direktor Gozdarskega inštituta dipl. ing. Franjo Sevnik, ki je bil imenovan za rednega profesorja za gozdarsko ekonomiko, in višji gozdarski inženir Stanislav Sotošek, ki je kot redni profesor predaval uvod v študij gozdarstva in lesne industrije ter dendrologijo. Maticarjema je uspelo ob pomoči agronomskega oddelka, ostalih fakultetnih sodelavcev ter vodilnih gozdarskih strokovnjakov pripraviti osnovo za otvoritev oddelka in vpis prve generacije študentov v študijskem letu 1949/50. Prvi študijski program je bil sestavljen predvsem na podlagi izkušenj drugih gozdarskih fakultet. Prostorsko stisko po ustanovitvi gozdarskega oddelka je poskušalo rešiti Ministrstvo za gozdarstvo in lesno industrijo, ki je odobrilo gradnjo dveh lesenih enonadstropnih provizorijev za glavnim poslopjem Kmetijskega znanstvenega zavoda in kot prispevek k ustanavljanju gozdarskega oddelka dodelilo lesene elemente zanju. Zgrajen je bil le eden leta 1950, ki ni zadostil potrebam razvijajoče se fakultete. Prostorska problematika se je začasno izboljšala, ko je fakulteta v zameno za lesen provizorij v letu 1951 dobila poslopje na Krekovem trgu 1. Stara stavba na Krekovem trgu, ki je bila ob prevzemu v slabem stanju in ne povsem primerna za potrebe fakultete, je bila v naslednjih letih postopoma prenovljena. Fakulteta je združila predavalnice, laboratorije in druge prostore v enem posloppju, pridobila je prostore za najnujnejše nove laboratorije in omogočila boljše delovne pogoje univerzitetnim učiteljem in študentom.²³

V prvem semestru gozdarskega študija sta honorarno predavala tudi dr. inž. Franjo Janežič, ki je v letu 1951 postal izredni profesor za varstvo kmetijskih rastlin in gozdarsko fitopatologijo, in dr. Bogdan Ditrich, ki je leta 1951 postal univerzitetni predavatelj (1959 docent) za lesno kemijo in kemijsko predelavo lesa. Leta 1950 so na Agronomski in gozdarski fakulteti nastopili dr. Marjan Dorer kot izredni profesor za kemijo biokemijo in uvod v stehiometrijo, inž. Ciril Jeglič izredni profesor vrtnarstva in pejsažne dendrologije in Ciril Bernot, ki je že od leta 1947 honorarno predaval zoologijo z osnovami evolucije kot docent. V letu 1951 se je fakulteta kadrovske okrepila z inž. Jožetom Levstikom, rednim profesorjem za agrarno politiko in združništvo, inž. Otonom Muckom, docentom (1958 izredni, 1963 redni profesor) za prehrano domačih živali, ki je predaval tudi kmetijstvo za

²⁰ ZAMU IV, Zapisnik seje Univerzitetnega senata z dne 24. 9. 1947.

²¹ ZAMU IX – 3, Poročilo o prostorih Agronomske fakultete.

²² Uredba o razširitvi agronomske fakultete v Ljubljani; Uradni list LRS št. 25, 16. 8. 1949.

²³ Pirc, Deset let Fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani, str. 9.

Študentje gozdarstva si pod vodstvom profesorjev Franja Rainerja in Stanka Sotoška na ekskurziji v okviru predmeta urejanje hudourniških področij ogledujejo podor ceste v dolini Koritnice. (Privatni arhiv Franca Čandka.)

gozdarje, in Oskarjem Pečakom, ki je bil imenovan za honorarnega izrednega profesorja (od leta 1953 izredni, 1960 redni profesor) za kmetijsko kemijsko tehnologijo. France Adamič je bil prvega junija 1951 nastavljen kot docent za sadjarstvo, inž. Franjo Sgerm pa je od marca 1951 honorarno predaval, naslednje leto pa je bil imenovan za docenta za urejanje gozdov in dendrometrijo. V letu 1952 so gozdarski oddelek kadrovsko okrepil: inž. Ivan Klemenčič, ki je postal redni profesor za gozdne komunikacije, inž. Franjo Rainer, ki je bil izbran za izrednega profesorja za urejanje hudourniških področij in inž. Jože Šlander, ki je postal izredni profesor za gozdarsko etimologijo, gozdarsko fitopatologijo in varstvo gozdov ter lovstvo. V letu 1953 je bil nastavljen Zdravko Turk kot docent za izkoriščanje gozdov. Leta 1954 je fakulteta redno zaposlila dva honorarna predavatelja, ki sta predavala že od leta 1950: inž. Franc Mikuž je postal redni profesor za žlahtnenje rastlin, inž. Milan Veselič pa je bil imenovan za docenta za vinarstvo.²⁴

Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo 1953–1961

Razvoj živinoreje, živilske industrije, distribucije živil, napredek veterinarske znanosti in stroke ter razvoj organizacije veterinarske službe, ki so terjali več veterinarskih strokovnjakov z visoko izobrazbo ter želja po izpopolnitvi ljubljanske univerze s študijem, za katerega so prizadevanja trajala že več kot sto let, so privedle do ustanovitve tretjega oddelka na samostojni Fakulteti za agronomijo in gozdarstvo – oddelka za veterinarstvo. Republiški izvršni svet je 12. junija 1953 izdal odlok,²⁵ s katerim je bila uzakonjena fakulteta, ki je dobila nov naziv: Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo. Kot matičarji so s pripravami za začetek delovanja oddelka začeli prof. Dr. Fran Zavrnik, redni profesor na Agronomski in gozdarski fakulteti, dr. Albin Sedej, veterinarski svetnik pri republiškem Veterinarskem inšpektoratu, dr. Marjan Pavšič, direktor Veterinarskega znanstvenega zavoda in dr. Stane Valentinčič, znanstveni sodelavec na Fakulteti za agronomijo gozdarstvo in veterinarstvo. Profesor

²⁴ Seznami predavanj Fakultete za agronomijo in gozdarstvo 1949–1953.

²⁵ Uredba o razširitvi in preimenovanju samostojne agronomske in gozdarske fakultete v Ljubljani, UL LRS, 19, 18. 6. 1953.

*Otvoritev nove stavbe veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete, 30. septembra 1961.
Govori prof. dr. Srečko Vatovec, tretji v prvi vrsti sedi profesor Vinko Sadar,
ob oknu stojijo fakultetni tajnik Zoran Lapajne in študentje 1. generacije veterinarjev.
(Fototeka ZAMU.)*

Zarnik je prevzel vodstvo kolektiva matičarjev in ga vodil do jeseni 1955, potem pa je bil imenovan za prvega predstojnika veterinarskega oddelka. Ustanovitev veterinarskega oddelka je bila v organizacijskem pogledu za fakulteto lažja, saj so priprave tekle tri leta prej preden se je v študijskem letu 1956/57 vpisala prva generacija študentov. Matičarji so ob poznavanju ustroja starejših jugoslovanskih in nekaterih tujih veterinarskih fakultet, ob upoštevanju možnosti, ki jih je ponujal slovenski prostor, ter ob pomoči oddelkov Fakultete in Veterinarskega znanstvenega zavoda načrtali ustroj veterinarskega oddelka. Sklenili so, naj bo študij po obsegu in vsebini enak študiju na drugih veterinarskih fakultetah, po metodiki pouka pa naj se zgleduje po tistih manj številnih fakultetah, na katerih teorijo predavajo po vrstah živali. Zavzeli so se za izobraževanje asistentov po strogih akademskih kriterijih, tudi izven lastne fakultete in nujnost znanstvenega doktorata in habilitacije. Pedagoško osebje naj se ukvarja tudi z znanstvenim delom in strokovno pospeševalno dejavnostjo. Glavni vir kadrov za veterinarski oddelek naj bo Veterinarski znanstveni zavod Slovenije. Študij veterinarstva je bil v začetku enoten brez stopenj in usmeritev.²⁶

V prvem študijskem letu je veterina dobila drugega rednega profesorja, docent veterinarske fakultete v Zagrebu dr. Srečko Vatovec je bil leta 1956 izvoljen za rednega profesorja za fiziologijo domačih živali. Dr. Stanislav Valentinčič je bil v letu 1958 habilitiran za izrednega profesorja za predmet zoohigiena. Dr. Marjan Pavšič je bil leta 1960 imenovan za rednega profesorja za reprodukcijo domačih živali. Dr. Albin Sedej je postal izredni profesor za sodno veterinarstvo. Veterinarjem so predavali profesorji drugih dveh oddelkov fakultete: Marjan Dorer, Tvrdo Švab, Viktor Petkovšek, Ivan Jelačin, Oto Muck, Rajko Rakovec in Jože Levstik. Pri pouku veterine so sodelovali honorarni predavatelji drugih fakultet ljubljanske univerze, oddelek pa je skrbel tudi za vzgojo lastnega kadra. Lea Riglerja, do tedaj okrajnega veterinarskega inšpektorja, je uprava veterinarskega oddelka povabila naj prevzame predavanja iz anatomije domačih živali. V letih od 1956 do 1959, ko je bil izvoljen za izrednega profesorja, je bil honorarni predavatelj. Silvan Vodopivec je bil od 1956 do izvolitve za univerzitetnega učitelja (1960) honorarni asistent v inštitutu za anatomijo, histologijo in embriologijo. Janez Banič je bil 1. avgusta 1957 imenovan za asistenta za kirurgijo, do leta 1959 je bil na specializaciji na veterinarski fakulteti v Beogradu, od jeseni 1959 je predaval splošno kirurgijo in oftalmologijo in bil leta 1960 izvoljen za docenta. Leta

²⁶ Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani, str. 557.

1959 sta bila izvoljena za docenta dr. Janez Batis za predmet mikrobiologija in dr. Leon Šenk za predmet patološka anatomija. Leta 1960 je bil dr. Vladimir Gregorovič imenovan za docenta za bolezni in zdravstveno varstvo prežvekovalcev.

Zaradi hitrega razvoja prvih dveh oddelkov Fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo ter po začetku dela veterinarskega oddelka fakultetno poslopje na Krekovem trgu ni več zadostovalo najosnovnejšim potrebam fakultete. V letu 1957 so se štirje inštituti gozdarskega oddelka preselili v takrat dograjeno poslopje Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo na Večni poti. Veterinarski oddelek je pričel s poukom v predavalnicah na Krekovem trgu, v prostorih veterinarskega zavoda in Srednje veterinarske šole, leta 1959 so mu bili dodeljeni prostori Centralne veterinarske bolnice v Mestnem logu. Že v letu 1958 je oddelek začel s pripravami za zgraditev novih poslopij ob Gerbičevi ulici, kjer je nastalo osrednje veterinarsko učno središče. V letih 1960 in 1962 sta bila zgrajena dva paviljona, s katerima je oddelek pridobil osnovne učne prostore. V poslopiju na Krekovem trgu je ostal agronomski oddelek in ustanove skupne vsem trem oddelkom.²⁷

Organizacijske spremembe na ljubljanski univerzi in ustanovitev Biotehniške fakultete

Že v obdobju med obema vojnoma so se na Filozofski fakulteti občasno pokazala nasprotja med "filozofskimi" in "prirodoslovnimi" strokami, po drugi svetovni vojni, ko se je delo v matematično prirodoslovnih strokah razmahnilo, pa je prišlo do dejanske, čeprav še ne formalne razdelitve fakultete v dva oddelka: matematično-prirodoslovnega in filozofskega (od 18. 1. 1947 do 21. 10. 1949).²⁸ Delitev je bila izraz težnje po razdelitvi Filozofske fakultete, do katere je že prišlo na fakultetah v Beogradu, Zagrebu in Skopju.²⁹ Delo na prirodoslovno matematičnemu oddelku je bilo po sorodnosti strok organizirano v tri skupine: matematično-fizikalna, biološka in geološko-geografska. Biološki skupini je poleg zoologije, botanike in antropologije pripadel tudi v letu 1946 ustanovljen inštitut za prazgodovino človeka, ki ga je vodil izr. prof. dr. Srečko Brodar.

V letu 1949 je z uveljavitvijo Zakona o ureditvi visokega šolstva v Ljudski Republiki Sloveniji³⁰ in Uredbe o fakultetah in katedrah univerze in visokih šol,³¹ ki je bila na podlagi zakona sprejeta 23. decembra istega leta, prišlo do razbitja ljubljanske univerze na tri samostojne visokošolske zavode. Na

štiri fakultete (Prirodoslovno-matematična, Filozofska, Pravna, Ekonomska) okrnjena Univerza je predstavljala nadaljevanje stare univerzitetne tradicije. Poleg nje sta obstajali še Tehniška visoka šola s šestimi fakultetami in Medicinska visoka šola z dvema fakultetama. Samostojni fakulteti sta postali Agronomska in gozdarska fakulteta ter Teološka fakulteta. Visoke šole so bile pod vodstvom in nadzorstvom ministrstva za znanost in kulturo, glede učnih načrtov, proračunskih predlogov, nastavitve učnega osebja ter organizacijskih in materialnih vprašanj pa so sodelovale z resornimi ministristvi.³² Na osnovi "Uredbe o ustanovitvi, ureditvi in delu samostojne agronomske in gozdarske fakultete v Ljubljani"³³ so bile spremembe na tej fakulteti uvedene s pomladnim semestrom študijskega leta 1949/50. Nova Prirodoslovno-matematična fakulteta je bila urejena s študijskim letom 1950/51. Sestavljena je bila iz petih oddelkov: matematično-fizikalni, kemijski, biološki, geološki in mineraloški ter geografski. Biološki oddelek je obsegal: botaniko, zoologijo, antropologijo in fiziologijo.

Leta 1954 so bile z Univerzo v Ljubljani ponovno združene visoke šole in samostojna Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo.³⁴ Prej razdeljena Filozofska fakulteta je bil združena v enotno fakulteto, ki je delovala naslednja tri študijska leta in se je imenovala Prirodoslovno-matematično-filozofska fakulteta s prirodoslovno-matematičnim in filozofskim oddelkom. Ta je bila z Zakonom o Univerzi v Ljubljani,³⁵ ki je v letu 1957 ponovno reorganiziral Univerzo, dokončno razdeljena na Filozofsko fakulteto in Naravoslovno fakulteto. V novi organizacijski shemi so se še vedno, vzporedno na dveh fakultetah (Naravoslovna fakulteta in Fakulteta za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo), predavale nekatere učne discipline (matematika, fizika, kemija in geologija z mineralogijo), ki so se že od leta 1919 vzporedno predavale na filozofski in tehniški fakulteti. Smotrnejša organizacija študija, inštitutov in priprave investicijskih programov so narekovali združevanje teh disciplin. V letu 1960 sta se tako iz Naravoslovne fakultete izločila oddelka za geografijo in biologijo, preostali oddelki pa so se s Fakulteto za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo združili v novo fakulteto – Fakulteto za naravoslovje in tehnologijo.³⁶ Ob tem najprej ni bilo enotnega

²⁷ Razvoj fakultete v luči investicij, str. 93–102.

²⁸ Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani, str. 195.

²⁹ ZAMU IV–197, Filozofska fakulteta.

³⁰ UL LRS, 33, 25. 10. 1949.

³¹ UL LRS, 39, 27. 12. 1949.

³² ZAMU IV; Zapisniki sej univerzitetnega sveta, knjiga 8, 1945–1950, Zapisnik seje in rektorjevo poročilo 23. 3. 1950.

³³ UL LRS, 39, 27. 12. 1949.

³⁴ Odlok o vključitvi visokih šol in samostojne fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo v univerzo v Ljubljani ter o združitvi sorodnih fakultet, UL LRS 38, 30. 11. 1954.

³⁵ UL LRS, 23, 5. 7. 1957.

³⁶ Zakon o preosnovanju nekaterih fakultet Univerze v Ljubljani, 23, 7. 7. 1960.

stališča, kam naj se vključita biologija in geografija. Sledeč načelu združevanja teoretičnih in aplikativnih disciplin je univerzitetni svet predlagal vključitev biologije v Fakulteto za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo, za geografijo pa je bila kot najustreznejša rešitev predlagana vključitev v Filozofsko fakulteto.³⁷ Z uveljavitvijo teh sprememb je bila postavljena nova organizacija ljubljanske univerze, ki se je z manjšimi spremembami obdržala do leta 1975. Novo ime, ki ga je Fakulteta za agronomijo gozdarstvo in veterinarstvo potrebovala po razširitvi, je našla v osnovi, ki je skupna vsem oddelkom – biosa (preučevanje živih bitij). Z zakonom o preimenovanju nekaterih fakultet v sestavu Univerze v Ljubljani³⁸ je bila poimenovana Biotehniška fakulteta.

VIRI

ZAMU – Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani
ZAMU IV – Rektorat
ZAMU IX – Biotehniška fakulteta

LITERATURA

- Adamič, France: Začetki kmetijskega šolstva v naših krajih segajo še v davno leto 1771. *Delo*, 24. 9. 1997.
- Anžur, Tea: Naravoslovne znanosti in ustanovitev Biotehniške fakultete. *Kronika*, 49, 2001, št. 3, str. 231–244.
- Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev* (ur. Janez Logar). Ljubljana : Univerza v Ljubljani, 1957.
- Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev, druga knjiga 1956–1966* (ur. Janez Logar). Ljubljana : Univerza v Ljubljani, 1969.
- Biotehniška fakulteta. *Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919–1969* (ur. Roman Modic). Ljubljana : Univerza v Ljubljani, 1969, str. 525–563.
- Dekleva, Tatjana: Biotehniška fakulteta skozi čas in prostor. *Biotehniška fakulteta skozi čas in prostor : šest desetletij ljubljanskega študija biotehnike*. Ljubljana : Univerza v Ljubljani, 2007, str. 14–27.
- Filozofska fakulteta. *Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919–1969* (ur. Roman Modic). Ljubljana : Univerza v Ljubljani, 1969, str. 195–198.

Pirc, Alfonz: Deset let fakultete za agronomijo gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani. *Deset let Fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo Univerze v Ljubljani 1947–1957*. Ljubljana : Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo Univerze v Ljubljani, 1958, str. 7–13.

Planina, Franc: Profesor Franc Jesenko. *Loški razgledi*, VII, 1960, str. 151–156.

Razvoj fakultete v luči investicij. *Spominski zbornik Biotehniške fakultete univerze v Ljubljani 1947–1967*. Ljubljana : Biotehniška fakulteta, 1967, str. 93–106.

Uradni listi LRS.

Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929. Ljubljana : Rektorat Univerze kralja Aleksandra I v Ljubljani, 1929.

Z U S A M M E N F A S S U N G

Die Entstehung der Biotechnischen Fakultät der Universität Ljubljana

Die Anfänge des Biologiestudiums an der Universität Ljubljana reichen ins Jahr 1920 zurück, als Dr. Jovan Hadži und Dr. Franc Jesenko mit Vorlesungen aus Zoologie und Botanik begannen. Beide waren zuvor an der Universität Zagreb tätig gewesen und leisteten bei der Gründung der Universität Ljubljana deren Einladung Folge. Zoologie und Botanik waren an der Philosophischen Fakultät als Institute organisiert, die bei der Gründung in der ehemaligen Landschaftlichen Burg untergebracht wurden. Nach dem Zweiten Weltkrieg bildeten sie die Grundlage für die Abteilung für Biologie, der auch das 1946 gegründete Institut für Anthropologie unter der Leitung von Dr. Bože Škerlj angeschlossen wurde. Nach dem Zweiten Weltkrieg bezog das Botanische Institut seine Räumlichkeiten im ehemaligen Realgymnasium in der Vegova ulica, daneben wurde später auch das neugegründete Anthropologische Institut untergebracht. Dem Institut für Botanik fiel bei dessen Gründung auch der Botanische Garten zu. Dieser wurde zunächst von seinem langjährigen Vorstand Alfonz Pavlin geleitet, später von den Vorständen des Botanischen Instituts, nach dem Zweiten Weltkrieg, als er zu einer selbstständigen Universitätsanstalt wurde, von Jože Lazar.

Nach dem Zweiten Weltkrieg wurden allmählich die Bedingungen für ein universitäres Studium der Agronomie geschaffen. Im Sommer

³⁷ Rektorjevo poročilo o delu Univerze v Ljubljani v študijskem letu 1959–60, str. 24–25.

³⁸ Uradni list LRS št. 26, 12. 10. 1961.

1947 wurde von der Regierung der Volksrepublik Slowenien eine agronomische Fakultät gegründet, die erste Studentengeneration wurde bereits im Studienjahr 1947/48 eingeschrieben. Im Jahr 1949 wurde die Fakultät um eine Abteilung für Forstwirtschaft erweitert. Gemäß den Bestimmungen des Hochschulgesetzes nannte sich die Fakultät nach ihrer Erweiterung Agronomische und Forstwirtschaftliche Fakultät, im Frühjahr 1950 wurde sie zu einer selbstständigen Fakultät. Im Jahr 1953 – nach der Gründung einer veterinärmedizinischen Abteilung – nannte sie sich um in Fakultät für Agronomie, Forstwirtschaft und Veterinärmedizin und wurde im Studienjahr 1954/55 wieder der Universität Ljubljana einverleibt.

Die Philosophische Fakultät bildete vorwiegend Lehrer für alle Mittelschulen aus, darum schloss sie außer philosophischen, historischen und linguistischen auch mathematische und naturwissenschaftliche Wissenschaften ein. Laut Gesetz von 1949 wurde sie in zwei selbstständige Fakultäten aufgeteilt, ihre Biologie-Abteilung fiel der Naturwissenschaftlich-mathematischen Fakultät, nach der neuerlichen Vereinigung beider Fakultäten der Naturwissenschaftlich-mathematischen-philosophischen Fakultät zu, nach der endgültigen Abtrennung der Naturwissenschaftlichen Fakultät und schließlich im Jahr 1960 der Fakultät für Agronomie, Forstwissenschaft und Veterinärmedizin, die sich im Jahr 1961 in Biotechnische Fakultät umbenannte.